

ГЕНДІАДІС ЯК НАДМІРНІСТЬ ЗАСОБІВ ВИРАЗНОСТІ, ВИКОРИСТОВУВАНИХ ДЛЯ ПЕРЕДАЧІ ЛЕКСИЧНОГО ТА ГРАМАТИЧНОГО ЗМІСТУ ВИСЛОВЛЕННЯ

Нюхін О. А., студ. гр. ПР-03,
Дегтярьова Л. І., ст. викл. СумДУ

Гендіадіс – фігура мови, що виражає одне поняття двома лексичними одиницями і може бути обов'язковою або факультативною. Поява та функціонування гендіадісу мотивовані римою, тобто є результатом поєднання слова та співзвучного до нього компоненту, тобто це основа складання: нім. *Feuer und Flamme* зі значенням *begeistert*. Не можна заперечувати те, що гендіадіс – це основа плеоназму (вживання декількох форм, що виражають одне і те ж значення одного виразу). Можна відзначити таку особливість римованих утворень: більша їх частина – це іменники, вкрай нечасто зустрічаються прислівники і прикметники, досить рідкісні випадки створення дієслів і зовсім унікальні випадки, коли римо-повтор супроводжував би числівники і займенники.

Види гендіадісу: 1. Редуплікативної структури - один або обидва компоненти які, розглядаючись ізольовано один від одного, не мають самостійного значення і позначають предмети або явища в їх сукупності, множині. Ця форма гендіадісу передає ідею плюральності: *pamby-pamby, teeny-weeny і т.п.*; 2. Структури з повнозначними компонентами: *name and shame, chalk and talk та інші*. Подібні одиниці надзвичайно широко представлені в художній літературі, а також в розмовній мові.

Плеоназм – вживання в мові близьких за змістом слів, тобто відбувається дублювання певного значення слова; це вживання декількох форм, що виражають одне і те ж значення, в межах закінченого речення або тексту. Плеоназм пов'язаний із вживанням надмірної кількості граматичного чи лексичного забезпечення змісту певного поняття. Проте зазначимо, що вказане явище може трактуватись як таке, що має як негативне, так і позитивне забарвлення. В англійській мові, зокрема, існує принаймні два терміни для позначення багатослів'я, серед яких виділимо *wordiness* та *redundancy*. Перше з них вживається для позначення надлишку слів, фактично необхідних автору для вичерпної характеристики того чи іншого поняття, тоді як друге – для позначення фрази чи конструкції, в якій свідомо близькі за значенням слова чи звороти підібрано з метою унеможливлення неправильного тлумачення важливої для

автора ідеї. Розрізняють синтаксичний і семантичний плеоназм. *Синтаксичний плеоназм* є результатом надмірного вживання службових частин мови: *I know that you are coming (that* можна опустити, не втративши сенсу). Прикладами можуть бути англійський іменник *bookselling*, який утворився шляхом конденсації словосполучення *sell books*, українське слово *звуконаслідування*, базою якого виступає утворення *наслідування звуків*, російський композит *длинноногий*, що виник на базі словосполучення *с длинными ногами*. *Семантичний плеоназм* – більше відноситься до питання використання стилю і граматики.

Гендіадіс як словотворчий процес відноситься ще й до стилістичного явища, оскільки найменування, створені за допомогою римованого додавання, стилістично наповнені, стилістично виразні, що неможливо абсолютно точно сказати по відношенню до інших способів словотворення. Гендіадіс стимулює появу великої кількості інновацій, що пов'язано з відношенням до мови як процесу творчого.

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. / Відп. за вип. О.М. Сушкова. — Суми : СумДУ, 2014. — С. 38-40.